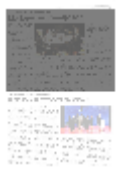
Vijenac, 20.3.2014., str. 22, A3

Evidencijski broj / Article ID: 14551665
Vrsta novine / Frequency: Dvotjedna
Zemlja porijekla / Country of origin: Hrvatska
Rubrika / Section:

W. SHAKESPEARE, *HAMLET*, RED. OLIVER FRLJIĆ, ZKM

Moglo je i bez Shakespearea

Kazališni znalac Žorž Paro u prijateljskom mi je razgovoru rekao kako je presretan što postoji deset, petnaest dramskih pisaca koji su temelji naše civilizacije, čije djelo nikada nije i ne bi prekrajao, ali kako to ne znači da ih ne može vidjeti i drukčije nego što su napisana. No svi redatelji ne misle kao Paro. Tako primjerice o Shakespeareu i njegovu Hamletu (glumi ga Krešimir Mikić) ne misli redatelj Oliver Frljić u predstavi *Hamlet*, koja je kao njegov autorski projekt izvedena 6. ožujka u Zagrebačkom kazalištu mladih.

U toj predstavi Frljića primarno zanima suvremeni politički kontekst *Hamleta*, a ne sadržaj kakav nudi Shakespeare. Ne zanima ga Hamletova filozofska sumnja i briga za „izglavljeni svijet" ni Ofelijina ljubav, nego isključivo Klaudijevo vlastohleplje i Gertrudina nezainteresiranost za Hamletovu melankoliju. Ne zanima ga dakle Hamletova tragična sudbina, nego moć politike koja ukida mjesto heroju u neherojskomu dobu, jer bi Hamlet heroj mogao raskrinkati moć suvremenih politika te poremetiti i oslabiti hijerarhiju vlasti.

Odnos vlasti i pojedinca kao žrtve vlasti, pa bio pojedinac i zakoniti pretendent kraljević Hamlet, povod je, razlog i ishodište Frljićeve intrigantne, aktualne i uspjele predstave u kojoj se zrcali i fragmentirana stvarnost našega doba u prostoru političke spletke. U predstavi se to odvija oko dugog, masivnog stola oko kojega se i na kojemu „političkim crvima" u obliku karmina za pokojnim kraljem (svi su u crnini, a Hamlet ima i crnu kuharsku pregaču) nudi slasni politički meni – princ Hamlet.

Tako aranžiran stol postaje ne samo mjesto karmina nego i stupica, mišolovka za Hamleta, zbog čega Hamlet neće „uloviti savjest kralja", nego će beskrupulozni Klaudije s „političkim crvima" princa lišiti života. Shvativši da je hrana na stolu, Hamlet će reći: „Ništa nije vlasti slađe no kad se spletka spletki sučelice nađe" i uzvraća, počinje eliminirati protivnike. Ili kako bi on to rekao: „Da budem dobar, okrutan moram biti".

Snimila Mara Bratoš

Središte predstave jest okupljanje za stolom na karminama za pokojnoga kralja

Frljićev i Mikićev *Hamlet* reagira instinktivno i promptno, kao političar, a ne kao moralist koji se bori za pravdu i istinu. U situaciji kada očevi ubojice (majka je također sudionica zločina) imaju moć i mogu manipulirati istinom mora biti politički realist, a ne neodlučni intelektualac. Ne živi od savjesti, nego od odlučnosti; ne premišlja, nego djeluje. Zato ne zdvaja nad sudbinom svijeta niti ima vremena za sumnju. Ne glumi ludost jer je svjestan da ga ludost ne može spasiti od namijenjene mu smrti. Nema vremena ni za ljubav, koja je u Shakespearea istodobno pokretač i žrtva tragičnih događaja, dok je u Frljića posljedica političkih poteza. Čak i onda kada ti potezi izmiču racionalnoj političkoj reakciji, kada su posljedica straha od smrti i osvete.

Neumoljivost osvete agon je, pokretač tragičnih posljedica, a borba za vlast prostor kreiranja tragičnih događanja. U takvu prostoru malotko nije zločinac. Taj prostor umnaža i uloge i njihove funkcije. Klaudije je i Duh, a Gertruda i Ofelija. Polonije nije samo birokrat vlasti i brižni otac nego i urotnik. Horacije je i ubojica, njegova ruka pištoljem ubije Polonija umjesto Hamleta. Ofelija je djevojka koja sluša vlast, a ne ljubav. Laerta u osvetu ne tjera ljubav prema Ofeliji, nego ljubav prema Klaudiju. Gertruda više voli vlast koju joj jamči Klaudije nego što voli sina. Karijerističke, poslušničke individue (Rosencrantz i Guildenstern) postaju okrutni mučitelji, egzekutori i homoseksualci. Grobar nije samo grobar, već i zlokobni smijeh smrti.

Dramaturškim zahvatom – po kojemu između ostaloga Klaudije glumi i Duha, što je logično s obzirom na savjest koja ga povremeno vjerojatno muči (svojedobno je to učinio i Petar Večak režirajući *Hamleta*), a Gertruda i Ofeliju, što se može protumačiti i kao frojdovski problem – struktura predstave zadobiva jasne obrise shizofrenosti našega doba, naravno kako ga vidi i osjeća Frljić. Pridoda li se kontekstu suvremenosti spomenuta psihijatrijsko-frojdovska analiza Klaudija i Gertrude – kojih je shizofrena rascijepljenost posljedica i straha da ne postanu žrtve Hamletove osvete – i na kraju klanje Hamleta na stolu, amplituda redateljske parabole postaje očita, a mozaik fragmenata popunjen. Suvremeni kontekst time biva još uvjerljiviji, a Shakespeare suvišniji.

Frljić je svojega *Hamleta*, tj. njegovu skraćenu, internetsku interpretaciju, iščitao u ključu naše suvremenosti, koja ne samo da je kaotična, neurastenična i shizofrena nego je i agonična, usmrćuje je projekcija vlastite suvremenosti. U takvoj suvremenosti Hamlet i ne može biti ništa drugo do zrcalo traumama, frustracijama i relativizmom izluđena doba, koje smisao nalazi u neurasteniji. I stoga jer je neurastenija alibi svakoj vlasti da manipulira, uspostavlja dijagnoze i ubija, ili proglašava ludima sve koji joj se suprotstavljaju. Zato je žrtva svatko tko se tomu suprotstavlja ili to prepoznaje.

Zbog toga je Frljićev Hamlet točno dijagnosticirao razlog svoje situacije. I zbog toga je ta predstava redateljska, a ne glumačka.

Ali inferiornost i žrtvovanje glumaca u Frljićevim predstavama, i općenito u predstavama tzv. redateljskoga teatra, nije problem samo glumačkog talenta nego i glumačkog pristajanja na osiromašenje uloge kako ju je pisac napisao. To osiromašenje vidjelo se i u interpretacijama glumaca njegova *Hamleta*. Dok su se tomu u velikoj mjeri uspjeli oduprijeti Sreten Mokrović (Klaudije i Duh), Krešimir Mikić (Hamlet) i mjestimice Nina Violić (Gertruda i Ofelija), ostali glumci prilagođavali su se scenama i funkcijama uloga, bili su okrajci kompleksnih likova. A Goran Bogdan (Horacije) ni to, jer se u njegovu izljevu strasti nije znalo što je u rečenici subjekt, a što predikat, što imenica, a što glagol. To se može opravdati samo everventnim ispadom hrvatske šutnje.

ANDRIJA TUNJIĆ

Presscut d.o.o. -- Domagojeva 2, 10000 Zagreb, Croatia -- tel.: +385 1 4550 385, fax.: +385 1 4550 407 -- www.presscut.hr -- helpdesk@presscut.hr